

Public Organization Management

Vol. 13(4), (Series 52): 165-180/ 2025

 <https://doi.org/10.30473/ipom.2025.72814.5070>

E-ISSN: 2538-600X

P-ISSN: 2322-522X

ORIGINAL ARTICLE

Presenting a Model of Good Governance in Iran with a Focus on Employed Women and Gender Justice

Hassan Forati*

Assistant Professor, Department of Public Management, Payam Noor University, Tehran, Iran.

*Correspondence

Hassan. Forati

E-mail: Hassan.forati@pnu.ac.ir

Receive Date: 17/Nove/2024

Revise Date: 06/Dec/2024

Accept Date: 05/Jan/2025

How to cite

Forati, H. (2025). Presenting a Model of Good Governance in Iran with a Focus on Employed Women and Gender Justice. *Public Organizations Management*, 13(4), 165-80.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Governance plays a key role in areas such as health, education, infrastructure, capital market regulation, macroeconomic stability, safety net provision, legal system, creation of a good business environment, and environmental protection, all of which are prerequisites and essential features of a developed economy (Pardehan and Sanyal, 2011). Good governance should be considered as a goal and a process that accelerates growth, equity, and human development potential for people and society (Pardehan and Sanyal, 2011). Good governance is closely linked to economic growth and development, as it enhances the capacity to implement sound policies and manage public resources effectively. Good governance is essential for achieving social justice because it ensures that policies and institutions are responsive to the needs of all citizens, including marginalized groups (Ndidi and Kaus, 2015). Gender justice is a human right and a fundamental prerequisite for economic and social development in a society. Good governance through gender justice and women's participation can lead to sustainable development. Gender justice involves ensuring equal rights, opportunities and treatment for all genders, addressing discrimination and gender-based violence, and promoting women's rights as fundamental human rights. This concept emphasizes the importance of gender mainstreaming in governance, which includes the active participation of women in decision-making processes and representation at various levels. Good governance is essential to promote gender justice, as it ensures fair treatment and equal opportunities for all genders. Principles of good governance, such as participation, rule of law, transparency, accountability, consensus and equality, directly support gender justice and provide a framework in which both men and women can participate in decision-making processes and access resources (Karkaba et al., 2017). Attention to women and social justice in governance is essential to reduce the gender gap in the country. And since gender justice is an integral part of good governance, this type of governance refers to the responsiveness of public policies and institutions to the needs of all citizens. Therefore, the country's policies and institutions must represent the interests of women and men, promoting equal access to resources, rights, and voices. Despite numerous studies in the field of governance and gender justice, there are many research gaps regarding indigenous models that are appropriate for Iranian conditions. By presenting a comprehensive and indigenous model for good governance that is consistent with Iran's cultural and social conditions, this research contributes to the scientific community and society by providing solutions to reduce gender inequality and strengthen women's participation.

Methodology

The research is applied in terms of purpose and is exploratory in nature with a qualitative method. This method was chosen due to the complex and multidimensional nature of the subject to identify relevant indicators and patterns through an in-depth analysis of perspectives and experiences. The analysis approach is based on the content analysis method. Common methods in thematic analysis include format, matrix themes, theme network themes, and comparative analysis, which was used in this study. In the theme network developed by Atride Stirling (2001), themes are classified according to a specific process and in the form of basic, organizing, and overarching themes. The stages of the thematic analysis research based on the Brown and Clarke model (2006) are as follows: This step includes topic selection, research, problem statement, statement of research objectives and questions, selection of research design, determination of scope, community, and sample. The statistical population includes academic experts with experience in the field of good governance and gender justice, as well as activists in the field of women's rights. In selecting the experts, experience, assistant professor status for academic staff, suitability of the field of study, and familiarity with the field of good governance and women's rights were considered criteria. The relevance of this community to the purpose of the study is that these groups, as reliable sources of knowledge and experience, provide the necessary practical and specialized perspectives to identify indicators and design a governance model. For this purpose, 17 experts active in the field of public administration and law, some of whom had political, scientific, educational, and legal careers, were selected purposefully and using the snowball method. In this study, data were collected through semi-structured interviews with 17 experts. From the 15th interview onwards, no new categories were created and theoretical saturation was achieved. In this study, the two-coder agreement method and test-retest reliability were used to measure reliability. To calculate the level of agreement, Cohen's kappa coefficient was used, which was obtained as .74, which indicates acceptable reliability. To examine the validity of the study, in addition to using the researcher's sensitivity strategy in the research process, the findings were provided to 3 academic experts and were approved by them.

Findings

The research results showed that good governance with an approach that focuses on women and gender justice is a complex and multifaceted process that requires comprehensive efforts and cooperation from all sectors of society to implement and realize. Gender justice is one of the main foundations of good governance and means equal rights, opportunities, and resources between women and men. In this study, 131 basic themes were extracted. Then, organizing themes and overarching themes were abstracted according to the basic themes. At this stage, an attempt was made to achieve more abstract themes by reorganizing the basic themes so that researchers can guide them to more comprehensive and central themes. At this stage, 8 organizing themes and 1 overarching theme were identified. Gender justice and equal opportunities in the model of good governance with a gender justice approach include four basic themes of legal, economic, social, and cultural justice. Labor laws, anti-discrimination laws, and an independent and impartial judicial system are the three basic themes of supportive laws and regulations. Transparency and accountability include two basic themes of responding to women's demands and transparency. Participation at different levels of decision-making, participation in the decision-making process, and political participation of women are the three basic themes of women's participation in decision-making and politics in the good governance model with a gender justice approach. Changing attitudes and beliefs in the good governance model includes four basic themes of education and awareness, changing organizational culture, changing attitudes towards the role of women in society, and changing beliefs about women. Creating and developing physical infrastructure and creating and developing economic and administrative infrastructure are the two basic themes of creating appropriate infrastructure. Inter-sectoral cooperation includes six basic themes of providing platforms for cooperation, developing joint work processes, private sector participation, participation of non-governmental organizations, providing joint financial resources, and promoting a culture of cooperation. Continuous monitoring and evaluation includes the themes of strong and efficient monitoring institutions, effective

evaluation system, and an effective reporting system.

Discussion and Conclusion

Good governance in Iran with an approach of paying attention to working women and gender justice is governance that seeks to create conditions in which women can participate in all areas of work in accordance with their needs, abilities, and interests, without discrimination, and with equal access to job opportunities. This will enhance the role and status of women in society and government, private, and non-governmental organizations. Based on the first research question, paying attention to women and gender issues in the field of good governance in Iran can be important from several aspects; first, eliminating gender discrimination in laws, regulations, and governance structures can play an important role in achieving social justice. second, women's participation in various political, economic, and social areas can lead to improved governance and policy-making efficiency. third, paying attention to gender issues and creating equal opportunities can play a role in achieving sustainable development and women's empowerment. One of the most important elements for achieving gender justice is the formulation and fair implementation of laws that address equal rights under the law, equal employment opportunities and working conditions, equal pay and benefits, as well as equal social security and welfare for working women. Labor laws should focus on equal rights and benefits for women and men, restrictions on working hours, and protection for working mothers. Responding to women's demands, especially in the areas of gender discrimination and the wage gap, demonstrates the importance of implementing protective laws to promote gender justice in the workplace. The presence of women at the national, provincial, local levels, and even in non-governmental and private organizations demonstrates the importance of increasing their participation in management and macro-policymaking. Changing attitudes and beliefs is the beating heart of achieving gender justice. Without changing these attitudes, even the best laws and policies cannot fully achieve their goals. The development of physical and economic infrastructure, especially in the areas of public transportation, kindergartens, and health and medical centers, is a vital need to improve women's living and working conditions. Training and developing women's skills and creating an equal organizational culture are essential strategies for strengthening women's position in the labor market. Establishing independent oversight organizations and strong and efficient institutions is one of the first steps in ensuring the effective implementation of policies and programs in the field of women's rights. These institutions should be able to evaluate and monitor the performance of executive bodies and the implementation of laws and regulations related to gender justice.

KEYWORDS

Good Governance, Gender Justice, Employed Women, Supportive Laws, Accountability.

ارائه مدل حکمرانی خوب در ایران با رویکرد توجه به زنان شاغل و عدالت جنسیتی

حسن فراتی*

استادیار، گروه مدیریت دولتی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

*نویسنده مسئول: حسن فراتی

رایانامه: Hassan.forati@pnu.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۸/۲۷

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۰۹/۱۶

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۰/۱۶

استناد به این مقاله:

فراتی، حسن (۱۴۰۴). ارائه مدل حکمرانی خوب در ایران با رویکرد توجه به زنان شاغل و عدالت جنسیتی، فصلنامه علمی مدیریت سازمان‌های دولتی، ۱۳(۴)، ۱۶۵-۱۸۰.

چکیده

عدالت جنسیتی یک حق انسانی و پیش‌نیازی اساسی برای توسعه اقتصادی و اجتماعی در یک جامعه است. حکمرانی خوب از طریق عدالت جنسیتی و مشارکت زنان می‌تواند منجر به توسعه پایدار شود. دستیابی به عدالت جنسیتی و حکمرانی خوب نیازمند سیاست‌ها و چارچوب‌های قانونی جامع و مشارکت فعال از سوی تمام ذی‌نفعان، از جمله زنان است و توانمندسازی زنان برای مشارکت فعال آن‌ها در حکمرانی و دستیابی به برابری جنسیتی امری حیاتی می‌باشد. هدف پژوهش حاضر، طراحی مدل حکمرانی خوب در ایران با رویکرد توجه به زنان شاغل و عدالت جنسیتی است. این پژوهش از حیث هدف، کاربردی و از نظر ماهیت، اکتشافی و از نوع پژوهش‌های کیفی است. جامعه آماری شامل ۱۷ نفر از خبرگان و اساتید مدیریت دولتی و حقوق بوده که با روش نمونه‌گیری گلوله برفی و هدفمند انتخاب شدند. ابزار جمع‌آوری داده‌ها مصاحبه نیمه ساختاریافته بود و تحلیل داده‌ها با روش تحلیل مضمون انجام گرفت. پایایی با استفاده از روش توافق دو کدگذار مورد بررسی قرار گرفت. نتایج تحقیق به ۲۷ مضمون پایه و ۸ مضمون سازمان‌یافته و ۱ مضمون فراگیر طبقه‌بندی شدند. نتایج تحقیق نشان داد که توجه به زنان و عدالت جنسیتی در حکمرانی نه‌تنها می‌تواند نقش مهمی در تحقق عدالت اجتماعی ایفا کند، بلکه ابزاری برای بهبود کیفیت حکمرانی و توسعه همه‌جانبه کشور نیز محسوب می‌شود.

واژه‌های کلیدی

حکمرانی خوب، عدالت جنسیتی، زنان شاغل، قوانین حمایتی، پاسخگویی.

حق انتشار این مستند، متعلق به نویسندگان آن است. © ۱۴۰۴ ناشر این مقاله، دانشگاه پیام نور است.

این مقاله تحت گواهی زیر منتشر شده و هر نوع استفاده غیرتجاری از آن مشروط بر استناد صحیح به مقاله و با رعایت شرایط مندرج در آدرس زیر مجاز است.

Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

<https://ipom.journals.pnu.ac.ir/>

مقدمه

مانند مشارکت، حاکمیت قانون، شفافیت، پاسخگویی، اجماع و برابری، به‌طور مستقیم از عدالت جنسیتی حمایت می‌کنند و چارچوبی را فراهم می‌آورند که در آن هم مردان و هم زنان می‌توانند در فرایند تصمیم‌گیری مشارکت داشته و به منابع دسترسی داشته باشند (کارکابا و همکاران^۷، ۲۰۱۷).

امروزه نابرابری جنسیتی^۸ در همه کشورهای جهان، در سطوح مختلف، همچنان ادامه دارد. این نابرابری‌ها در آموزش، اشتغال، کارآفرینی و زندگی عمومی وجود دارند و مانع از رشد فراگیر و فرصت‌های برابر می‌شوند (ا.ای.سی.دی، ۲۰۱۹). همچنین قوانین فراوانی علیه تبعیض جنسیتی در اشتغال، چه در سطح بین‌المللی، منطقه‌ای، قانون اساسی یا قانونی وجود دارد. اما همچنان تبعیض بارداری، نابرابری دستمزد، تفکیک شغلی، آزار جنسی و شکنندگی ادامه دارد. زنان همچنان در میان کم‌درآمدترین کارکنان هستند و شکاف‌های جنسیتی در مشارکت نیروی کار همچنان گسترده است (کوک^۹، ۲۰۲۳).

مجمع جهانی اقتصاد، هر سال تلاش کشورها را در چهار بعد مشارکت و فرصت‌های اقتصادی، دسترسی به تحصیل و آموزش، سلامت و بقا و توانمندسازی سیاسی برای زنان را در قالب گزارش جهانی شکاف جنسیتی می‌سنجد. در این گزارش وضعیت خاورمیانه به هیچ‌عنوان مناسب نیست و ایران در میان پانزده کشور خاورمیانه، رتبه چهاردهم را دارد که تنها کشور سودان بعد از ایران رتبه پانزدهم را دارد. رتبه‌های ایران در هر کدام از زیرشاخص‌های این گزارش عبارت‌اند از: مشارکت و فرصت‌های اقتصادی زنان: رتبه ۱۴۴ از ۱۴۶ کشور بررسی شده؛ دسترسی به آموزش: رتبه ۱۰۲ از ۱۴۶ کشور؛ بهداشت و بقاء: رتبه ۱۱۶ از ۱۴۶ کشور؛ توانمندسازی سیاسی: رتبه ۱۴۳ از ۱۴۶ کشور است (مجمع جهانی اقتصاد، ۲۰۲۴).

بنابراین، براساس آمارهای گزارش مجمع جهانی اقتصاد، ایران در دو حوزه توانمندسازی سیاسی و مشارکت اقتصادی و فرصت‌ها بیشتر از سایر فاکتورهای محاسبه‌شده، شکاف دارد (عصر ایران، ۱۴۰۲). براساس نتایج طرح آمارگیری نیروی کار در بهار ۱۴۰۳، نرخ مشارکت مردان ۶۸/۳ و نرخ مشارکت زنان ۱۴/۴ درصد است. همچنین سهم زنان در فعالیت‌های اقتصادی در دوره زمانی ۱۳۹۰ الی ۱۴۰۰ گویای آن است که نرخ مشارکت زنان از حدود ۱۳ درصد در سال ۱۳۹۰ به حدود ۱۴ درصد در سال ۱۴۰۰ افزایش یافته است (مرکز آمار ایران، ۱۴۰۳). در برنامه چهارم توسعه با زمینه‌سازی برنامه سوم در قالب مشارکت و توانمندسازی زنان توسعه، برجسته‌سازی

حکمرانی خوب^۱ یکی از پیش‌نیازهای اساسی برای توسعه اجتماعی-اقتصادی موفق در یک کشور است. حکمرانی معمولاً نقش کلیدی در حوزه‌هایی مانند بهداشت، آموزش، زیرساخت، تنظیم بازار سرمایه، ثبات اقتصادی کلان، تأمین شبکه ایمنی، سیستم حقوقی، ایجاد محیط کسب‌وکار خوب و حفاظت از محیط‌زیست ایفا می‌کند که همگی پیش‌شرط‌ها و ویژگی‌های اساسی اقتصاد توسعه‌یافته هستند (پردهن و سن یال^۲، ۲۰۱۱). در گذشته، مفهوم حکمرانی محدود به اعمال قدرت سیاسی برای مدیریت امور یک ملت بود. تقریباً پس از دو دهه، تعریف کلی‌تر و شفاف‌تری پدیدار شد که بیان می‌کند حکمرانی به توانایی یک مرجع حاکم در وضع و اجرای قوانین به‌منظور ارائه خدمات عمومی اطلاق می‌شود (بیس واز و همکاران^۳، ۲۰۱۹). مفهوم حکمرانی سه جنبه اصلی را پوشش می‌دهد: ۱) فرایند انتخاب کسانی که در قدرت هستند، ۲) نحوه اعمال قدرت آن‌ها در مدیریت امور عمومی و ۳) ظرفیت دستگاه دولتی برای مدیریت منابع، تدوین و اجرای سیاست‌ها. بنابراین، این تعریف بر عناصر حکمرانی تأکید می‌کند که بر مشروعیت دولت، شمولیت، پاسخگویی و پاسخگویی نخبگان سیاسی و اداری و صلاحیت دستگاه دولتی برای تدوین سیاست‌ها و ارائه پاسخگویی خدمات متمرکز است (اسماعیل و ارشد^۴، ۲۰۱۳). حکمرانی خوب برای تحقق عدالت اجتماعی ضروری است، زیرا اطمینان می‌دهد که سیاست‌ها و نهادها به نیازهای همه شهروندان، از جمله گروه‌های حاشیه‌ای، پاسخگو هستند (ان دی دی و کاوس^۵، ۲۰۱۵).

عدالت جنسیتی^۶ در حوزه زنان و خانواده از موضوعاتی هستند که در دو دهه اخیر بسیار مورد توجه جامعه علمی و مدیریتی قرار گرفته است (سلیمی و کاظمی، ۱۴۰۰). عدالت جنسیتی شامل تضمین حقوق، فرصت‌ها و رفتار برابر برای تمام جنسیت‌ها، رسیدگی به تبعیض و خشونت‌های جنسیتی و ترویج حقوق زنان به‌عنوان حقوق بشر بنیادین است. این مفهوم بر اهمیت گنجاندن جنسیت در حکمرانی تأکید دارد که شامل مشارکت فعال زنان در فرایندهای تصمیم‌گیری و نمایندگی در سطوح مختلف می‌شود. حکمرانی خوب لازمه ترویج عدالت جنسیتی است، زیرا اطمینان از رفتار عادلانه و فرصت‌های برابر برای همه جنسیت‌ها را فراهم می‌کند. اصول حکمرانی خوب

1. Good Governance
2. Pradhan & Sanyal
3. Biswas et al
4. Ismail & Arshad
5. Nddi & Kouwos
6. Gender Justice

7. Carcaba et al
8. Gender Inequality
9. Cook

همچنین از حقوق بشر و مشارکت دموکراتیک حمایت می‌کند و اطمینان می‌دهد که شهروندان می‌توانند بر قدرت عمومی و نظم تأثیر بگذارند (جیندرا و واز، ۲۰۱۹). حکمرانی خوب به تعامل بین دولت‌ها و سایر سازمان‌های اجتماعی، رابطه با شهروندان، تصمیم‌گیری و پاسخگویی مربوط می‌شود. دولت‌ها در این شبکه نقش کلیدی دارند، زیرا حکمرانی خوب به معنای مدیریت امور عمومی به شیوه‌ای شفاف، پاسخگو، مشارکتی و عادلانه است (کارکابا و همکاران، ۲۰۱۷).

تعاریف «حکمرانی» از یک دیدگاه محدود متمرکز بر مدیریت سالم اقتصاد تا یک دیدگاه گسترده شامل پروژه‌هایی مانند آزادسازی سیاست و کاهش نابرابری اجتماعی متغیر است (ام کنداویر و تن دیکا، ۲۰۰۵). کمیسیون اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل برای آسیا و اقیانوسیه^۲، حکمرانی را به‌عنوان فرایند تصمیم‌گیری و فرایندی که در آن تصمیمات اجرا (یا اجرا نمی‌شوند) تعریف کرده است (محمد، ۲۰۱۳). حکمرانی یک رسم، عمل، ارزش‌ها و سازمان‌هاست که از طریق آن قدرت در یک کشور اجرا می‌شود و شامل روند انتخاب دولت، جایگزینی دولت و پاسخگویی، حقوق و احترام به شهروندان و توانایی دولت برای تدوین و اجرای سیاست‌های خود است. حکمرانی توسط بانک جهانی به‌عنوان «شیوه‌ای که دولت اقتدار را اعمال و کسب می‌کند» توصیف می‌شود (ام کنداویر و تن دیکا، ۲۰۰۵).

مطالعات و نهادهای مختلف، شاخص‌های متفاوتی را برای حکمرانی خوب تعریف کرده‌اند که بیانگر این است که توافق بر روی یک مدل کامل و واحد دشوار است. برای مثال ادکمیسیون اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل برای آسیا و اقیانوسیه هشت شاخص را برای حکمرانی خوب مشخص کرده است که شامل پاسخگویی، شفافیت، پیروی از قانون، پاسخگو بودن، عادلانه و فراگیر بودن، مؤثر و کارآمد بودن و مشارکتی بودن می‌باشد (محمد، ۲۰۱۳). برنامه توسعه سازمان ملل متحد^۴ (۱۹۹۷) نه اصل حکمرانی خوب را شناسایی کرده است که بر ادبیات علمی بعدی تأثیر گذاشته است. این اصول عبارت‌اند از:

≠ مشارکت: همه زنان و مردان باید در فرایند تصمیم‌گیری، چه به‌طور مستقیم و چه از طریق نهادهای میانجی مشروع که

فردیت زن با مفاهیم اشتغال و برابری فرصت‌ها مطرح شد؛ اما در برنامه پنجم توسعه، با به حاشیه راندن فردیت زن و اولویت حفظ بنیان زن در خانواده اشتغال و توانمندسازی زنان عملاً در بستر مفهومی خانواده دیده شد (سلیمی و همکاران، ۱۳۹۸). عدالت جنسیتی در برنامه ششم توسعه گنجانده شد، اما با وجود تلاش فعالان در برنامه هفتم توسعه حذف شد، در حالی که می‌توانست تا حدی جایگاه ایران را در جدول شاخص‌های شکاف جنسیتی ارتقا دهد (عصر ایران، ۱۴۰۲).

با توجه به موارد مطرح شده، توجه به زنان و عدالت اجتماعی در حکمرانی با هدف کاهش شکاف جنسیتی در کشور امری ضروری است و از آنجایی که عدالت جنسیتی بخش جدایی‌ناپذیر از حکمرانی خوب است و این نوع حکمرانی به پاسخگویی سیاست‌ها و نهادهای عمومی به نیازهای همه شهروندان اشاره دارد، لذا سیاست‌ها و نهادهای کشور باید نمایانگر منافع زنان و مردان باشند و دسترسی برابر به منابع، حقوق و صدای آن‌ها را ترویج کنند. ضرورت پژوهش این است که علی‌رغم پژوهش‌های متعدد در زمینه حکمرانی و عدالت جنسیتی، خلأهای تحقیقاتی بسیاری در خصوص مدل‌های بومی و متناسب با شرایط ایران وجود دارد. این پژوهش با ارائه مدلی جامع و بومی برای حکمرانی خوب که با شرایط فرهنگی و اجتماعی ایران همخوانی داشته باشد، به جامعه علمی و با فراهم کردن راهکارهایی برای کاهش نابرابری جنسیتی و تقویت مشارکت زنان به جامعه کمک می‌کند. سؤال اصلی پژوهش این است که شاخص‌های حکمرانی خوب از منظر عدالت جنسیتی در ایران کدامند؟ و چرا توجه به زنان و مسائل جنسیتی در زمینه حکمرانی خوب در ایران اهمیت دارند؟

مبانی نظری

حکمرانی خوب

حکمرانی خوب مفهومی بسیار گسترده و در حال تکامل است و با زمینه اجتماعی متفاوت است. این مفهوم به‌عنوان تعریف سکوی اصلاحات اداری در زمینه‌هایی مانند کوچک‌سازی دولت، مدیریت حرفه‌ای، دولت‌محور شهروند، برون‌سپاری، روابط بین مراکز مختلف قدرت و مدیریت شبکه‌های ارائه خدمات عمومی و خصوصی درک می‌شود. حکمرانی خوب باید به‌عنوان یک هدف و یک فرایند در نظر گرفته شود که رشد، عدالت و پتانسیل توسعه انسانی را برای مردم و جامعه تسریع می‌کند (پردهان و سن یال، ۲۰۱۱). حکمرانی خوب به رشد و توسعه اقتصادی مرتبط است، زیرا ظرفیت اجرای سیاست‌های صحیح و مدیریت مؤثر منابع عمومی را افزایش می‌دهد.

1. Jindra & Vaz
2. Mkandawire & Thandika
3. United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific
4. United Nations Development Programme

همکاران^۱ (۲۰۱۸) معتقدند که این چارچوب‌ها و رویکردهای متعدد «می‌توانند به برداشت‌های مختلفی از عدالت از دیدگاه‌های متفاوت درباره آنچه خوب یا درست است منجر شوند» که ممکن است در عمل به اهداف عدالت متفاوت و حتی متضاد منجر شود. عدالت مفهومی ذاتاً پیچیده است که شامل ابعاد و تعاریف متعددی می‌شود. با این حال، در اصل، عدالت به اصول انصاف، بی‌طرفی و دستیابی به عدالت اشاره دارد. گاهی اوقات دستیابی به انصاف نیازمند رفتار برابر است، اما در برخی موارد رفتار کاملاً برابر ممکن است در واقع به اقدامات یا نتایج ناعادلانه دامن بزند یا آن‌ها را ایجاد کند که تفاوت بین عدالت و برابری را نشان می‌دهد. به‌عنوان مثال، دستیابی به انصاف ممکن است به معنای اولویت دادن به گروه‌های کم‌برخوردار جامعه باشد. بنابراین، عدالت «ترکیبی از نگرانی برای رفتار برابر و ارزیابی از آنچه که رفتار عادلانه در نتایج اساسی و دغدغه‌های رویه‌ای محسوب می‌شود» است (کرافت و همکاران، ۲۰۲۴).

مفهوم برابری در چارچوب قانونی نیز باید فراتر از رویکردی باشد که مشکل را صرفاً طبقه‌بندی یک فرد بر اساس نژاد، جنسیت یا وضعیت دیگر می‌داند. حق برابری ماهوی با گزینه‌های مختلفی مانند برابری فرصت‌ها، برابری نتایج، برابری کرامت و برابری آزادی پیوند خورده است. حق برابری ماهوی باید به‌عنوان یک اصل چندبعدی دیده شود که نیازمند توجه هم‌زمان به (۱) جبران ضرر؛ (۲) مقابله با انگ، کلیشه‌سازی، تعصب و خشونت؛ (۳) تسهیل صدا و مشارکت؛ و (۴) تحول ساختارها و سازگاری با تفاوت. نخستین بُعد بر هدف جبران نابرابری تمرکز دارد. اقداماتی همچون تبعیض مثبت که از طبقه‌بندی‌ها برای جبران نابرابری استفاده می‌کنند، به‌عنوان نقض برابری در نظر گرفته نمی‌شوند، بلکه به‌عنوان ابزاری برای دستیابی به آن محسوب می‌شوند. بُعد دوم که بر اهمیت ترویج شأن و ارزش انسان تأکید دارد، اما به‌جای استفاده از یک تعریف مبهم از شأن، به آن محتوای مشخصی همچون انگ‌زنی، کلیشه‌سازی، تعصب و خشونت می‌بخشد. این بُعد، از حق برابری می‌خواهد که به کلیشه‌سازی زنان به‌عنوان مراقبان اصلی و جنسی‌سازی آنان که منجر به آزار و خشونت جنسی می‌شود، رسیدگی کند. بعد سوم، حق برابری واقعی باید به صدای افراد و مشارکت کسانی که به حاشیه رانده شده‌اند، تسهیل بخشد. بُعد چهارم، یعنی تغییر ساختاری، از این فرض فراتر می‌رود که نابرابری توسط اعمال فردی تعصب‌آمیز ایجاد می‌شود. بلکه،

نماینده منافع آن‌ها هستند، صدا داشته باشند. ≠ حاکمیت قانون: چارچوب‌های قانونی باید عادلانه بوده و به‌طور بی‌طرفانه اجرا شوند.

≠ شفافیت: این اصل بر جریان آزاد اطلاعات استوار است. فرایندها، نهادها و اطلاعات باید به‌طور مستقیم در دسترس کاربران ذی‌نفع باشند و اطلاعات کافی برای درک و نظارت مؤثر فراهم شود.

≠ پاسخگویی: نهادها و فرایندها باید هدفشان خدمت به همه ذی‌نفعان باشد.

≠ گرایش به اجماع: حکمرانی خوب باید قادر باشد منافع متضاد را میانجی‌گری کند تا به اجماعی گسترده در مورد آنچه که به نفع گروه است، دست یابد.

≠ برابری: همه زنان و مردان باید فرصت‌هایی برای بهبود یا حفظ کیفیت زندگی خود داشته باشند.

≠ اثربخشی و کارآمدی: فرایندها و نهادها باید نتایجی تولید کنند که نیازها را برآورده سازند و از منابع به بهترین نحو ممکن استفاده کنند.

≠ پاسخگویی: تصمیم‌گیرندگان در دولت، بخش خصوصی و سازمان‌های جامعه مدنی باید در قبال عموم مردم و همچنین ذی‌نفعان نهادی پاسخگو باشند.

≠ چشم‌انداز راهبردی: رهبران و مردم باید دیدگاهی گسترده و بلندمدت نسبت به حکمرانی خوب و توسعه انسانی داشته باشند و همچنین درک درستی از نیازهای لازم برای دستیابی به چنین توسعه‌ای داشته باشند (کارکابا و همکاران، ۲۰۱۷).

این اصول به‌صورت پیچیده‌ای با یکدیگر تعامل دارند و یکدیگر را تقویت می‌کنند و نمی‌توانند به‌طور جداگانه توسعه یابند. به‌عنوان مثال، دسترسی بهتر به اطلاعات شفافیت را تقویت می‌کند، اما همچنین مشارکت مدنی و تصمیم‌گیری مؤثر را نیز به دنبال دارد.

عدالت جنسیتی

عدالت به شیوه‌های مختلفی مفهوم‌سازی و نظریه‌پردازی شده است که شامل عدالت محیطی، گذارهای عادلانه، نظریه نژادی انتقادی، رویکردهای مبتنی بر حقوق بشر، نظریه فمینیستی، حاکمیت غذایی، رویکردهای بومی، نظریه دسترسی و رویکردهای استعمارزدایی می‌شود (کرافت و همکاران، ۲۰۲۴). بسیاری از این مفاهیم شباهت‌ها یا هم‌افزایی‌هایی دارند، اما برخی از آن‌ها شامل رویکردهای متفاوتی می‌شوند. لا و

«شهرسازی مردانه» بیشترین نقش را در ایجاد نابرابری جنسیتی داشتند. به علاوه تبعیض جنسیتی سبب بروز پیامدهای اجتماعی و روانی چون «بازتولید ساختار اجتماعی نابرابر»، «احساس محرومیت» و «کاهش انگیزه شغلی و تحصیلی» گردیده است.

مددی و همکاران (۱۴۰۰)، به بررسی شاخص‌های حکمرانی مطلوب (حاکمیت قانون و پاسخگویی) در ایران طی سال‌های ۲۰۰۵-۲۰۲۱ پرداختند. این مطالعه نشان داد که گرچه در طی دو دوره ریاست جمهوری احمدی‌نژاد و روحانی به لحاظ سیاسی تفاوت‌هایی از حیث شاخص‌ها مشاهده می‌شود و آمارهای جهانی حاکی از بهبود نسبی وضعیت در دوره روحانی است اما نمای کلی روند این شاخص‌های حکمرانی در ایران از وضعیت مطلوبی برخوردار نیست و ضمن آنکه نمره کلی کشور منفی است روندی نزولی نیز دارد.

شریفی و همکاران (۱۴۰۰)، محتوای کیفی مصوبات هیات دولت با محوریت زنان در بازه زمانی بیست ساله (۱۳۷۶ تا ۱۳۹۶) را مورد تحلیل قرار دادند. پس از تحلیل داده‌ها سه مضمون اصلی و هفت مقوله اصلی شناسایی شد؛ تقویت نقش‌های سنتی زنان شاغل (تقلیل ساعات کاری در راستای حمایت از نقش سنتی زنان، ضمانت حقوقی تقلیل ساعات کاری زنان)، عدالت جنسیتی در حقوق زن ایرانی (عدالت جنسیتی در حمایت از زنان با مشکل سرپرستی، حمایت از نقش زنان در توسعه، عدالت جنسیتی در الگوی ازدواج و طلاق زن ایرانی)، حقوق نابرابر زنان (حقوق نابرابر شهروندی زنان، مرخصی بدون حقوق با هدف تابعیت از همسر).

مانیو همکاران (۲۰۲۲)، رهبری دولتی برای برابری جنسیتی: چارچوب و رویکرد توسعه ظرفیت برای تغییر سیاست‌های تحول‌آفرین جنسیتی را مورد مطالعه قرار دادند. برای حمایت از مقامات دولتی، آن‌ها ابتدا در اتیوپی، چارچوب و رویکرد جدیدی را به نام «رهبری عمومی برای برابری جنسیتی» ایجاد کردند که به‌زعم آن‌ها می‌تواند با توجه به شرایط هر کشور سفارشی کرد. این چارچوب با بهره‌گیری از سه حوزه اندیشه رهبری - رهبری دولتی، تحول‌آفرین و فمینیستی - از رویکرد ارزش‌های عمومی برای جایگاه‌دهی به برابری جنسیتی به‌عنوان یک حق بشری، یک خیر عمومی و راهی برای بهبود نتایج سلامتی استفاده کرد.

بیس واس و همکاران (۲۰۱۹)، چارچوب حکمرانی خوب برای مدیریت شهری را مورد مطالعه قرار دادند. برای تدوین چارچوبی یکپارچه در حکمرانی خوب، تحلیل مقایسه‌ای بین ۲۲ چارچوب حاکمیت موجود در سراسر جهان انجام دادند و ۱۳ معیار اصلی همراه با ۷۴ زیرمعیار را شناسایی کردند. پاسخگویی، شفافیت، مشارکت، اثربخشی، برابری، پایداری، چشم‌انداز و برنامه‌ریزی،

نابرابری و تبعیض در ساختارها و نهادهای جامعه به‌طور ذاتی وجود دارند؛ ساختارهایی که بر اساس هنجار غالب شکل گرفته و توسط قدرت‌های مسلط حمایت می‌شوند. حق برابری باید تفاوت‌ها را تجلیل و آن‌ها را بپذیرد و بر این اساس بداند که مخالف برابری، تفاوت نیست بلکه نابرابری است (کوک، ۲۰۲۳).

عدالت جنسیتی به معنای رعایت تناسب زنان و مردان در دسترسی به همه امکانات فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی است به‌گونه‌ای که در حق هیچ‌کدام ستم یا اجحافی نشود. عدالت جنسیتی زمانی که فرصت‌های در دسترس برای زنان و مردان جامعه بیشتر شود و زنان و مردان جامعه در کنار هم و با هم برای تغییر در نگرش‌ها، باورها، رفتارها، نقش‌ها و مسئولیت‌ها در محیط کار، خانواده، جامعه و بازار جهانی تلاش کنند تا شأن انسانی حفظ شود و اعتلا یابد، عدالت جنسیتی حاکم می‌شود (نعمت الهی و کاظمی، ۱۴۰۲).

عدالت جنسیتی و برابری جنسیتی را باید به شکل یک پیوستار در نظر گرفت. در واقع واژه عدالت جنسیتی که حاوی تبعیض مثبت به سود زنان است به دنبال ایجاد وضعیتی فراتر از برابری به صورت موقت می‌باشد تا زنان به معنای واقعی کلمه به برابری برسند. برخی بر این باورند که کنشگران و دانشگاهیان اصطلاح عدالت جنسیتی را برای نشان دادن ناکارآمدی برابری جنسیتی برای حل مسائل و مشکلات زنان به کار بردند (بور بور و همکاران، ۱۴۰۲).

پیشینه پژوهش

نعمت الهی و کاظمی (۱۴۰۲)، به بررسی عدالت جنسیتی و حکمرانی مطلوب با مقایسه چند کشور اتحادیه اروپا و چند کشور خاورمیانه پرداختند. نتایج نشان می‌دهد که کشور ما از نظر مقیاس مشارکت زنان در مدیریت در وضعیت نامساعدی قرار دارد و تفاوت معناداری از لحاظ مشارکت سیاسی بین زنان و مردان وجود دارد، به‌گونه‌ای که مردان بیش از زنان مشارکت سیاسی دارند. همچنین در برخی موارد زنان از لحاظ حقوقی نسبت به مردان از وضعیت تبعیض‌آمیز رنج می‌برند. همچنین رویکرد غرب در برابری جنسیتی است ولی در ایران به دلیل تعابیر مختلفی که برای برابری جنسیتی دارند از عدالت جنسیتی استفاده می‌کنند.

بوربور و همکاران (۱۴۰۲)، مطالعه‌ای تحت عنوان مرور نظام‌مند مطالعات عدالت جنسیتی در ایران انجام دادند. این مطالعه با روش مرور نظام‌مند به ارزیابی ۲۶ مقاله علمی-پژوهشی حول عدالت جنسیتی، در بازه زمانی ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰ پرداخته است. نتایج حاکی از آن است که عوامل اجتماعی چون «کلیشه‌های جنسیتی»، «ایدئولوژی مردسالار»، «ساختار اجتماعی و سازمانی مردانه» و

حوزه حقوق زنان هستند. در انتخاب خبرگان، تجربه، مرتبه استادیار برای اعضای علمی، تناسب رشته تحصیلی و آشنایی با حوزه حکمرانی خوب و حقوق زنان ملاک قرار گرفت. ارتباط این جامعه با هدف پژوهش این است که این گروه‌ها به‌عنوان منابع معتبر دانش و تجربه، دیدگاه‌های کاربردی و تخصصی لازم برای شناسایی شاخص‌ها و طراحی مدل حکمرانی را ارائه می‌دهند. برای این منظور از ۱۷ نفر از خبرگان فعال در حوزه مدیریت دولتی و حقوق که برخی دارای مشاغل سیاسی، علمی، آموزشی و حقوقی بودند به صورت هدفمند و با روش گلوله برفی انتخاب شدند. در این پژوهش داده‌ها از طریق مصاحبه نیمه ساختاریافته با ۱۷ نفر از خبرگان گردآوری شد. از مصاحبه ۱۵ به بعد دسته جدیدی ایجاد نشد و اشباع نظری حاصل گردید. مصاحبه‌شوندگان شامل ۸ نفر از استادان هیئت‌علمی رشته مدیریت دولتی (۳ خانم و ۵ آقا)، ۵ نفر از استادان هیئت‌علمی حقوق (۲ خانم و ۳ آقا) و همچنین ۳ خانم از حوزه فعالان حقوق زنان است.

در این پژوهش برای سنجش پایایی از روش توافق دو کدگذار و پایایی بازآزمون استفاده شد. برای محاسبه میزان توافق، از ضریب کاپای کوهن استفاده شد که مقدار آن ۰.۷۴. به دست آمد که نشان‌دهنده پایایی قابل قبولی است. برای بررسی روایی پژوهش علاوه بر به‌کارگیری استراتژی حساسیت پژوهشگر در فرایند پژوهش، یافته‌ها در اختیار ۳ نفر از خبرگان دانشگاهی قرار گرفت و به تأیید آن‌ها رسید.

یافته‌های پژوهش

پس از پیاده‌سازی مصاحبه‌ها و تکمیل آن‌ها با یادداشت‌هایی که طی جلسات مصاحبه برداشته شده بود، به مطالعه دقیق و مکرر متون پرداخته شد و برای هر مصاحبه ایده‌های مستقل در قالب مضامین پایه شناسایی و به هرکدام یک کد اختصاص داده شد. در این فرایند در صورت وجود بخش‌هایی با مضامین مشابه در متن مصاحبه‌ها از همان کدهای قبلی استفاده شد. در نهایت در این پژوهش تعداد ۱۳۱ مضمون پایه استخراج شد. سپس مضامین سازمان‌دهنده و مضامین فراگیر با توجه به مضامین پایه انتزاع شدند. در این مرحله سعی شد تا با سازمان‌دهی مجدد مضامین پایه، مضامین انتزاعی‌تر حاصل شود تا پژوهشگران به مضامین فراگیرتر و مرکزی‌تر رهنمون شوند. در این مرحله تعداد ۸ مضمون سازمان‌دهنده و ۱ مضمون فراگیر شناسایی شد که در قالب جدول شماره ۱ ارائه شده‌اند.

مشروعیت و بوروکراسی، ظرفیت مدنی، ارائه خدمات، اقتصاد کارآمد، روابط و امنیت معیارهای شناسایی شده این مطالعه بودند. آیدین و آیدین (۲۰۱۶)، مطالعه‌ای تحت عنوان جنسیت در نظام عدالت: دسترسی زنان به عدالت در ترکیه انجام دادند. نتایج نشان داد که در حالی که موانع پیش روی دسترسی به عدالت برای گروه‌های مختلف مشترک است، اما زنان ممکن است بیشتر با آن‌ها مواجه شوند و به دلیل ساختارهای دیگری که نابرابری تولید می‌کنند، سخت‌تر بتوانند از این موانع عبور کنند. اسماعیل و ارشد (۲۰۱۳)، در پژوهشی تحت عنوان رویکردهای حکمرانی خوب: مشارکت زنان و ادغام جنسیتی به بررسی مسئله مشارکت زنان در فرایند تصمیم‌گیری به‌عنوان ابزاری برای دستیابی به حکمرانی خوب پرداختند. نتایج نشان داد که مالزی از رویکرد رایج جنسیتی برای دستیابی به برابری جنسیتی و حکمرانی خوب استفاده کرده است. سپس این پژوهش مشارکت زنان در فرایند تصمیم‌گیری به‌عنوان یک مطالعه موردی در دو وزارتخانه منتخب مورد بررسی قرار داد. نتایج نشان داد که هر دو وزارتخانه مشارکت زنان در فرایند تصمیم‌گیری را دارند، اما اجرای رویکرد رایج جنسیتی در فرایند تصمیم‌گیری هنوز حداقلی است.

روش‌شناسی پژوهش

از آنجا که تحقیق حاضر به طراحی مدل حکمرانی خوب در ایران با رویکرد توجه به زنان شاغل و عدالت جنسیتی می‌پردازد. پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر ماهیت اکتشافی با روش کیفی است، این روش به دلیل ماهیت پیچیده و چندبعدی موضوع انتخاب شده است تا بتوان از طریق تحلیل عمیق دیدگاه‌ها و تجربیات، شاخص‌ها و الگوهای مرتبط را شناسایی کرد. رویکرد تحلیل بر اساس روش تحلیل مضمون است. روش‌های رایج در تحلیل مضمون شامل قالب، مضامین ماتریس، مضامین شبکه مضامین و تحلیل مقایسه‌ای است که در این پژوهش از روش تحلیل شبکه مضامین استفاده شده است. در شبکه مضامین که آتراید استرلینگ (۲۰۰۱) آن را توسعه داده است، مضامین براساس روندی مشخص و در قالب مضامین پایه، سازمان‌دهنده و فراگیر طبقه‌بندی می‌گردند. مراحل پژوهش تحلیل مضمون براساس الگوی براون و کلارک (۲۰۰۶) به شرح زیر است: این گام شامل انتخاب موضوع، پژوهش بیان مسئله بیان اهداف و سؤالات پژوهش انتخاب طرح پژوهش، تعیین قلمرو، جامعه و نمونه است. جامعه آماری شامل خبرگان دانشگاهی دارای تجربه در زمینه حکمرانی خوب و عدالت جنسیتی و همچنین فعالان

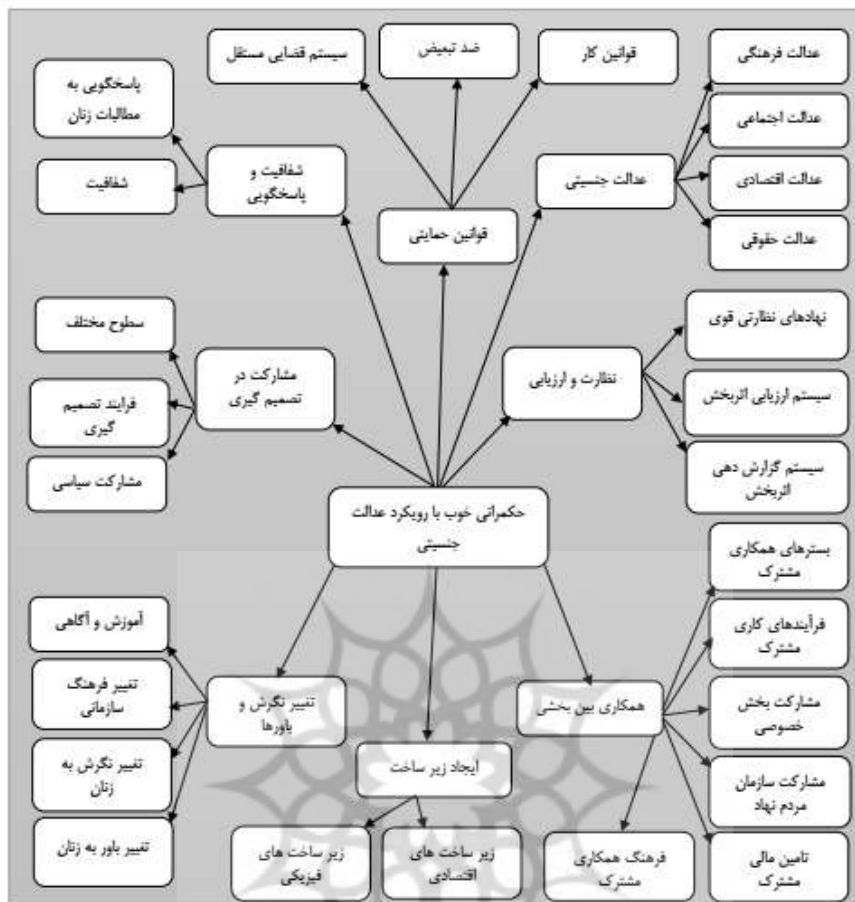
جدول ۱. نتایج تحلیل مضمون
Table 1. Results of the Content Analysis

مضمون فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه	کدهای اولیه
عدالت جنسیتی و فرصت‌های برابر		عدالت حقوقی	حقوق برابر در قانون اجرای عادلانه قوانین، برابری در حق مالکیت
		عدالت اقتصادی	فرصت‌های شغلی و شرایط کاری برابر، برابری در حقوق و دستمزد، برابری در تأمین اجتماعی و رفاه
		عدالت اجتماعی	عدالت و برابری در خانواده، عدالت و برابری در ورزش، دسترسی برابر به خدمات بهداشتی و درمانی، دسترسی برابر به آموزش و مهارت‌آموزی، برابری در مشارکت سیاسی
		عدالت فرهنگی	مبارزه با کلیشه‌های جنسیتی، احترام به تنوع جنسیتی، مبارزه با خشونت علیه زنان
قوانین و مقررات حمایتی		قوانین کار	بازنگری در قوانین کار، تطبیق قوانین کار با استانداردهای بین‌المللی، تأکید بر حقوق و مزایای برابر، اعمال محدودیت‌های ساعت کار، حمایت از مادران شاغل، کار م برای زنان
		قوانین ضد تبعیض	جرم انگاری تبعیض، جبران خسارت ناشی از تبعیض، تدوین قوانین پیشگیری و مقابله با آزار و اذیت جنسی، منع هرگونه تبعیض
		سیستم قضایی مستقل و بی‌طرف	قضات مستقل، رعایت حقوق دفاعی در مراحل دادرسی، وجود مکانیزم‌های مؤثر برای شکایت
حکمرانی خوب با رویکرد توجه به زنان و عدالت جنسیتی	شفافیت و پاسخگویی	پاسخگویی به مطالبات زنان	پاسخگویی در برابر عدالت جنسیتی، پیگیری شکایات زنان، برگزاری جلسات پرسش و پاسخ، پاسخگویی به موقع، پاسخگویی مسئولان دستگاه‌های اجرایی در قبال تبعیض جنسیتی، پاسخگویی در قبال شکاف دستمزد جنسیتی، پاسخگویی در قبال امنیت روانی و فیزیکی زنان در محیط کار
		شفافیت	شفافیت در سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری‌های مربوط به زنان، شفافیت در قوانین و مقررات مرتبط با حقوق زنان، شفافیت در بودجه‌ها و هزینه‌ها، شفافیت در ارائه اطلاعات مربوط به عدالت جنسیتی، شفافیت در فرایندهای استخدام، حقوق، مزایا و ارتقای شغلی
		مشارکت در سطوح مختلف تصمیم‌گیری	حضور زنان در سطح ملی، حضور زنان در سطح استانی و محلی، حضور زنان در سطح سازمان‌های غیردولتی و خصوصی، افزایش حضور زنان در سطوح بالای مدیریتی، سهمیه‌بندی جنسیتی، ایجاد دفاتر ویژه امور زنان در سازمان‌های دولتی
تغییر نگرش‌ها و باورها		مشارکت در فرایند تصمیم‌گیری	مشارکت در تعیین اولویت‌های سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی، مشارکت در تدوین قوانین و مقررات مرتبط با زنان، مشارکت در اجرای برنامه‌ها و پروژه‌های مرتبط با زنان، مشارکت در نظارت بر اجرای سیاست‌ها و برنامه‌ها
		مشارکت سیاسی زنان	رای‌دهی و کاندیداتوری در انتخابات، عضویت در احزاب سیاسی، دفاع از حقوق زنان و ترویج دیدگاه‌های زنانه، حمایت از نامزدهای زن، تشویق مشارکت سیاسی زنان، ایجاد شبکه‌های حمایتی در عرصه سیاست
		آموزش و آگاهی	آموزش عمومی در مدارس، دانشگاه و جامعه در خصوص ترویج برابری جنسیتی حمایت از رسانه‌های مختلف برای ترویج ارزش‌های برابری و تغییر نگرش‌های سنتی آموزش‌های تخصصی به زنان برای افزایش مهارت و توانمندی آن‌ها افزایش آگاهی عمومی در مورد اهمیت نقش زنان در توسعه اقتصادی و اجتماعی ایجاد کمپین‌های آگاهی‌رسانی در جامعه برای تغییر نگرش‌های سنتی درباره زنان معرفی زنان موفق و کارآفرین به‌عنوان الگو برای نسل جوان

ادامه جدول ۱. نتایج تحلیل مضمون

مضمون فراگیر	مضامین سازمان‌دهنده	مضامین پایه	کدهای اولیه
تغییر نگرش‌ها و باورها	تغییر نگرش نسبت به نقش زن در جامعه	تغییر فرهنگ‌سازمانی	ترویج فرهنگ برابری در محیط‌های کاری، آموزش مدیران در خصوص برابری جنسیتی، تغییر نگرش‌های سنتی نسبت به زنان، معرفی و حمایت از زنان موفق در محیط‌های سازمانی، ترویج فرهنگ کار تیمی و همکاری مشترک، حمایت از زنان برای تصدی پست‌های مدیریتی
		تغییر نگرش نسبت به نقش زن در جامعه	ترویج فرهنگ برابر خواهی، تغییر نگرش از نقش سنتی زنان به نقش اجتماعی، تغییر نگرش از زن به‌عنوان فرد ضعیف به فرد توانمند
		تغییر باورها در مورد زنان	تغییر باورها در مورد توانایی‌های زنان، تغییر باورها در مورد ارزش کار زنان، تغییر باورها در مورد خشونت علیه زنان
ایجاد زیرساخت‌های مناسب	ایجاد و توسعه زیرساخت‌های فیزیکی	ایجاد و توسعه زیرساخت‌های اقتصادی و اداری	حمل‌ونقل عمومی مناسب و ایمن، توسعه مهدکودک‌ها و مراکز مراقبت از کودک، ایجاد مراکز ارائه خدمات بهداشتی و درمانی به زنان در محیط کار، ایجاد مراکز آموزش و فنی حرفه‌ای برای زنان، ایجاد فضاهای کاری ایمن و مناسب برای زنان
		ایجاد و توسعه زیرساخت‌های اقتصادی و اداری	ارائه تسهیلات مالی به زنان، تخصیص بودجه کافی برای توسعه زیرساخت‌ها، حمایت از مرخصی بدون حقوق، حمایت از شبکه‌های زنان و تشکل‌های کارگری، توسعه دورکاری، توسعه مشاغل خانگی، حمایت از زنان سرپرست خانوار، دسترسی آسان به خدمات بهداشتی
		فراهم کردن بسترهای همکاری مشترک	تشکیل کمیته و کارگروه مشترک، تعیین یک نهاد هماهنگ‌کننده، تدوین تفاهم‌نامه‌های همکاری، ایجاد سامانه‌های اطلاعاتی مشترک، استفاده از فناوری‌های نوین جهت تسهیل همکاری
حکمرانی خوب با رویکرد توجه به زنان و عدالت جنسیتی	همکاری بین بخشی	تدوین فرایندهای کاری مشترک	برنامه‌ریزی مشترک، تخصیص منابع مشترک، ارزیابی مشترک، ایجاد مکانیزم‌هایی برای حل اختلافات، انتشار گزارش‌های مشترک
		مشارکت بخش خصوصی	استخدام برابر و عادلانه، ایجاد محیط‌های کاری برابر و عادلانه برای زنان در بخش خصوصی، آموزش و توسعه مهارت‌های زنان، ایجاد یک فرهنگ سازمانی برابر، همکاری با دولت و جامعه مدنی
		مشارکت سازمان‌های مردم‌نهاد	آگاهی‌رسانی، نظارت و فشار، حمایت از زنان شاغل، تغییر نگرش‌ها، تشویق سازمان‌های غیردولتی به مشارکت، حمایت از ابتکارات جامعه مدنی، ایجاد شبکه‌های همکاری بین نهادهای مدنی و دولتی
نظارت و ارزیابی مستمر	تأمین منابع مالی مشترک	تأمین منابع مالی مشترک	ایجاد صندوق‌های مالی مشترک، توزیع عادلانه منابع مالی، تشویق سرمایه‌گذاری مشترک
		ترویج فرهنگ همکاری مشترک	حمایت از کمپین‌های آگاهی بخشی، تشویق رسانه‌ها، برگزاری دوره‌های آموزشی، توسعه برنامه‌های فرهنگی و توانمندسازی
		نهادهای نظارتی قوی و کارآمد	ایجاد سازمان‌های نظارتی مستقل، ایجاد کارگروه‌های نظارتی در سازمان‌ها، همکاری با سازمان‌های بین‌المللی مردم‌نهاد، ایجاد سازوکارهای قانونی برای حمایت از نهادهای نظارتی
نظارت و ارزیابی مستمر	سیستم ارزیابی اثربخش	سیستم گزارش‌دهی اثربخش	گردآوری داده‌های جنسیتی، ایجاد شاخص‌های ارزیابی، نظارت بر قوانین و مقررات مربوطه، ارزیابی مستمر سیاست‌ها و برنامه‌ها، نظارت بر عملکرد دستگاه‌های اجرایی، ارزیابی تحقق عدالت جنسیتی
		سیستم گزارش‌دهی اثربخش	تدوین گزارش‌های دوره‌ای، انتشار عمومی گزارش‌ها و نتایج ارزیابی، ایجاد سیستم‌های شفاف برای دریافت بازخورد، نظارت بر اقدامات اصلاحی، ایجاد برنامه‌های اصلاحی عملکرد، تشویق رسانه‌ها به نظارت بر گزارش‌دهی

براساس تحلیل‌های انجام شده، شبکه مضامین در شکل شماره ۱ نشان داده شده است.

شکل ۱. مدل مفهومی حکمرانی خوب در ایران با رویکرد توجه به زنان شاغل و عدالت جنسیتی

Figure 1. Conceptual Model of Good Governance in Iran with an Approach to Paying Attention to Working Women and Gender Justice

مضمون فراگیر حکمرانی خوب با رویکرد عدالت جنسیتی شامل مضامین پایه عدالت جنسیتی و فرصت‌های برابر، قوانین و مقررات حمایتی، شفافیت و پاسخگویی، مشارکت زنان در تصمیم‌گیری و سیاست، تغییر نگرش‌ها و باورها، ایجاد زیرساخت‌های مناسب، همکاری بین بخشی و نظارت و ارزیابی مستمر است.

فرصت‌های شغلی در تمامی عرصه‌های شغلی مشارکت کنند این امر موجب ارتقای نقش و وضعیت زنان در جامعه و سازمان‌های دولتی، خصوصی و مردم نهاد می‌شود. نتایج تحقیق نشان داد که حکمرانی خوب با رویکرد توجه به زنان و عدالت جنسیتی، فرایندی پیچیده و چندجانبه است که برای اجرا و تحقق آن نیازمند تلاش همه‌جانبه و همکاری همه بخش‌های جامعه است. براساس سؤال اول پژوهش، توجه زنان و مسائل جنسیتی در زمینه حکمرانی خوب در ایران، از چند بعد می‌تواند اهمیت داشته باشد؛ اول اینکه رفع تبعیض جنسیتی در قوانین و مقررات و ساختارهای حکمرانی می‌تواند نقش مهمی در تحقق عدالت اجتماعی ایفا کند. دوم مشارکت زنان در حوزه‌های مختلف سیاسی، اقتصادی و اجتماعی می‌تواند به بهبود حکمرانی و کارآمدی سیاست‌گذاری منجر شود. سوم توجه به مسائل جنسیتی و ایجاد فرصت‌های برابر می‌تواند در

فرصت‌های شغلی در تمامی عرصه‌های شغلی مشارکت کنند این امر موجب ارتقای نقش و وضعیت زنان در جامعه و سازمان‌های دولتی، خصوصی و مردم نهاد می‌شود. نتایج تحقیق نشان داد که حکمرانی خوب با رویکرد توجه به زنان و عدالت جنسیتی، فرایندی پیچیده و چندجانبه است که برای اجرا و تحقق آن نیازمند تلاش همه‌جانبه و همکاری همه بخش‌های جامعه است. براساس سؤال اول پژوهش، توجه زنان و مسائل جنسیتی در زمینه حکمرانی خوب در ایران، از چند بعد می‌تواند اهمیت داشته باشد؛ اول اینکه رفع تبعیض جنسیتی در قوانین و مقررات و ساختارهای حکمرانی می‌تواند نقش مهمی در تحقق عدالت اجتماعی ایفا کند. دوم مشارکت زنان در حوزه‌های مختلف سیاسی، اقتصادی و اجتماعی می‌تواند به بهبود حکمرانی و کارآمدی سیاست‌گذاری منجر شود. سوم توجه به مسائل جنسیتی و ایجاد فرصت‌های برابر می‌تواند در

بحث و نتیجه‌گیری

عدالت جنسیتی یکی از پایه‌های اصلی حکمرانی خوب است و به معنای برابری حقوق، فرصت‌ها و منابع بین زنان و مردان است. در این راستا، حکمرانی خوب در ایران با رویکرد توجه به زنان شاغل و عدالت جنسیتی، حکمرانی است که به دنبال ایجاد شرایطی باشد که زنان بتوانند به‌طور متناسب با نیازها، توانایی‌ها و علایق خود، بدون تبعیض و با دسترسی برابر به

نشان‌دهنده اهمیت اجرای قوانین حمایتی برای ارتقای عدالت جنسیتی در محیط‌های کاری است. علاوه بر این، پیگیری شکایات زنان و برگزاری جلسات پرسش و پاسخ با مسئولان اجرایی، نقش مهمی در کاهش تبعیض و تقویت شفافیت و پاسخگویی دارد. همچنین، شفافیت در سیاست‌گذاری‌ها، تصمیم‌گیری‌ها و قوانین مربوط به زنان، از جمله شفافیت در بودجه‌بندی و تخصیص منابع مرتبط با عدالت جنسیتی، یکی از عناصر اساسی برای دستیابی به حکمرانی خوب است. شفافیت در فرایندهای استخدام، حقوق و ارتقاء شغلی می‌تواند از تبعیضات ساختاری کاسته و زمینه‌ساز پیشرفت برابر زنان در محیط کار باشد. از همین رو نتایج این پژوهش با پژوهش چون مددی و همکاران (۱۴۰۰)، بیس واس و همکاران (۲۰۱۹) همخوانی و هم‌راستاست.

مشارکت زنان در تصمیم‌گیری و سیاست در مدل حکمرانی خوب با رویکرد عدالت جنسیتی شامل سه مضمون پایه است: مشارکت در سطوح مختلف تصمیم‌گیری، مشارکت در فرایند تصمیم‌گیری، مشارکت سیاسی زنان. حضور زنان در سطوح ملی، استانی، محلی و حتی در سازمان‌های غیردولتی و خصوصی نشان‌دهنده اهمیت افزایش مشارکت آن‌ها در مدیریت و سیاست‌گذاری‌های کلان است. افزایش حضور زنان در سطوح بالای مدیریتی و همچنین ایجاد دفاتر ویژه امور زنان در سازمان‌های دولتی می‌تواند به شکل‌گیری سیاست‌های جنسیتی متوازن کمک کند. از همین رو نتایج این پژوهش با پژوهش چون اسماعیل و ارشد (۲۰۱۳)، بیس واس و همکاران (۲۰۱۹) همخوانی و هم‌راستاست.

تغییر نگرش‌ها و باورها در مدل حکمرانی خوب با رویکرد عدالت جنسیتی شامل چهار مضمون پایه می‌باشد: آموزش و آگاهی، تغییر فرهنگ‌سازمانی، تغییر نگرش نسبت به نقش زن در جامعه، تغییر باورها در مورد زنان. تغییر نگرش‌ها و باورها، قلب تپنده تحقق عدالت جنسیتی است. بدون تغییر این نگرش‌ها، حتی بهترین قوانین و سیاست‌ها نیز نمی‌توانند به‌طور کامل به اهداف خود دست یابند. برای دستیابی به برابری جنسیتی، نیاز به آموزش و آگاهی‌بخشی در مدارس، دانشگاه‌ها و جامعه به‌طور گسترده احساس می‌شود. این آموزش‌ها باید به ترویج ارزش‌های برابری و مقابله با نگرش‌های سنتی و کلیشه‌ای در مورد نقش زنان در جامعه بپردازند. حمایت از رسانه‌ها برای ترویج این ارزش‌ها و معرفی زنان موفق و کارآفرین به‌عنوان الگوهای برجسته می‌تواند به تغییر نگرش‌های اجتماعی کمک کند. افزایش آگاهی عمومی درباره اهمیت نقش زنان در توسعه اقتصادی و اجتماعی و همچنین

تحقق توسعه پایدار و توانمندسازی زنان نقش داشته باشد. همچنین نتایج نشان داد که ۱ مضمون فراگیر، ۸ مضمون سازمان‌یافته و ۲۷ مضمون پایه و ۱۳۱ کد اولیه برای طراحی مدل شناسایی شده‌اند.

عدالت جنسیتی و فرصت‌های برابر در مدل حکمرانی خوب با رویکرد عدالت جنسیتی شامل چهار مضمون پایه است: عدالت حقوقی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی. یکی از مهم‌ترین عناصر برای دستیابی به عدالت جنسیتی، تدوین و اجرای عادلانه قوانین است که به حقوق برابر در قانون، فرصت‌های شغلی و شرایط کاری برابر، برابری در حقوق و دستمزد و همچنین تأمین اجتماعی و رفاه برابر برای زنان شاغل اشاره دارد. از منظر عدالت اجتماعی، دسترسی برابر به خدمات بهداشتی، آموزش، مشارکت سیاسی، ترویج برابری در خانواده، ورزش و مقابله با کلیشه‌های جنسیتی نیز از اهمیت بالایی برخوردار است. در نهایت، دستیابی به عدالت جنسیتی و فرصت‌های برابر نیازمند توجه به مبارزه با خشونت علیه زنان، احترام به تنوع جنسیتی و تقویت مشارکت سیاسی و اجتماعی زنان است. از همین رو نتایج این پژوهش با پژوهش چون شریفی و همکاران (۱۴۰۰)، بیس واس و همکاران (۲۰۱۹) همخوانی و هم‌راستاست.

قوانین مقررات حمایتی در مدل حکمرانی خوب با رویکرد عدالت جنسیتی شامل سه مضمون پایه است: قوانین کار، قوانین ضد تبعیض، سیستم قضایی مستقل و بی‌طرف. قوانین کار باید بر حقوق و مزایای برابر برای زنان و مردان، محدودیت‌های ساعت کار و حمایت از مادران شاغل تمرکز داشته باشد. ایجاد شرایط کاری مناسب برای زنان و تدوین و اجرای قوانین ضد تبعیض که شامل جرم‌انگاری تبعیض، جبران خسارت ناشی از تبعیض و تدوین قوانین پیشگیری و مقابله با آزار و اذیت جنسی می‌شود، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. وجود یک سیستم قضایی مستقل و بی‌طرف که به‌طور عادلانه به پرونده‌های مربوط به تبعیض جنسیتی رسیدگی کند، نقش بسیار مهمی در اجرای قوانین و حمایت از حقوق زنان دارد. در کل، قوانین حمایتی از زنان یک ابزار مهم برای ایجاد جامعه‌ای برابر و عادلانه هستند. از همین رو نتایج این پژوهش با پژوهش چون مددی و همکاران (۱۴۰۰) همخوانی و هم‌راستاست.

شفافیت و پاسخگویی در مدل حکمرانی خوب با رویکرد عدالت جنسیتی شامل دو مضمون پایه می‌باشد: پاسخگویی به مطالبات زنان و شفافیت. پاسخگویی به مطالبات زنان، به‌خصوص در زمینه تبعیض جنسیتی و شکاف دستمزد،

دریافت بازخورد و نظارت بر اقدامات اصلاحی نیز از دیگر اقدامات ضروری هستند که می‌توانند به بهبود عملکرد و دستیابی به اهداف مرتبط با عدالت جنسیتی منجر شوند. در نهایت، می‌توان گفت که نظارت و ارزیابی مستمر، یک چرخه مداوم از بهبود و یادگیری است. با استفاده از این ابزار، می‌توان به ایجاد یک سیستم حکمرانی پاسخگو و کارآمد برای زنان دست یافت. از همین رو نتایج این پژوهش با پژوهش چون کارکابا و همکاران (۲۰۲۲) همخوانی و هم‌راستا است.

پیشنهاد‌های پژوهش

بر اساس نتایج به دست آمده از این پژوهش پیشنهاد‌های زیر را می‌توان ارائه داد:

برای نیل به عدالت جنسیتی و فرصت‌های برابر، پیشنهاد می‌شود که سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌های حمایتی در سطوح مختلف حکمرانی باید به صورت جامع و هماهنگ اجرا شوند تا بتوانند فرصت‌های برابر و عدالت جنسیتی را به‌عنوان بخشی از حکمرانی خوب در ایران محقق کنند.

برای کارآمدی و مؤثر بودن قوانین و مقررات حمایتی، باید به‌طور مداوم مورد بررسی و ارزیابی قرار گیرند و با توجه به شرایط جدید تغییر کنند.

ارتقای شفافیت در بودجه‌بندی، سیاست‌گذاری‌ها و استخدام‌ها به‌منظور کاهش تبعیض ساختاری و افزایش اعتماد عمومی به نظام حکمرانی جهت تحقق بهتر عدالت جنسیتی.

در راستای مشارکت زنان، سهمیه‌بندی جنسیتی یکی از راهکارهای مؤثر برای ارتقای حضور زنان در سطوح مختلف مدیریتی و تصمیم‌گیری است. همچنین، حمایت از مشارکت سیاسی زنان از طریق رأی‌دهی، کاندیداتوری و دفاع از حقوق زنان در عرصه سیاست می‌تواند به کاهش تبعیض‌های موجود و ترویج دیدگاه‌های زنانه در سیاست‌گذاری‌های کشور کمک کند.

تغییر فرهنگ‌سازمانی از طریق آموزش مدیران درزمینه برابری جنسیتی و اهمیت تنوع در محیط کار، ترویج فرهنگ کار تیمی و تشویق زنان برای تصدی پست‌های مدیریتی نیز می‌تواند گامی مؤثر در تغییر نگرش‌ها نسبت به زنان در محیط‌های کاری باشد. همچنین، تغییر نگرش‌ها در جامعه از دیدگاه سنتی که زن را به‌عنوان فردی ضعیف می‌بیند، به دیدگاهی که زنان را به‌عنوان افراد توانمند و مؤثر در توسعه جامعه می‌شناسد، ضروری است.

توسعه دورکاری و زیرساخت‌های ارتباطی و اطلاعاتی به زنان این امکان را می‌دهد که به‌طور مؤثرتری در بازار کار

اجرای کمپین‌های آگاهی‌رسانی درباره زنان و حقوق آن‌ها از راهکارهای مؤثر در این زمینه است.

ایجاد زیرساخت‌های مناسب در مدل حکمرانی خوب با رویکرد عدالت جنسیتی شامل دو مضمون پایه می‌باشد: ایجاد و توسعه زیرساخت‌های فیزیکی و ایجاد و توسعه زیرساخت‌های اقتصادی و اداری. توسعه زیرساخت‌های فیزیکی و اقتصادی، به‌ویژه درزمینه حمل‌ونقل عمومی، مهدکودک‌ها و مراکز بهداشتی و درمانی، از جمله نیازهای حیاتی برای بهبود شرایط زندگی و کاری زنان است. این زیرساخت‌ها نه‌تنها به تسهیل دسترسی زنان به خدمات مختلف کمک می‌کند، بلکه می‌تواند به افزایش مشارکت آن‌ها در بازار کار و فعالیت‌های اقتصادی نیز منجر شود. از همین رو نتایج این پژوهش با پژوهش چون آیدین و آیدین (۲۰۱۶) همخوانی و هم‌راستا است.

همکاری بین بخشی در مدل حکمرانی خوب با رویکرد عدالت جنسیتی شامل شش مضمون پایه است: فراهم کردن بسترهای همکاری مشترک، تدوین فرایندهای کاری مشترک، مشارکت بخش خصوصی، مشارکت سازمان‌های مردم‌نهاد، تأمین منابع مالی مشترک، ترویج فرهنگ همکاری مشترک. مشارکت بخش خصوصی و تخصیص منابع مشترک برای ایجاد محیط‌های کاری برابر و عادلانه برای زنان در این بخش، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. همچنین، آموزش و توسعه مهارت‌های زنان و ایجاد فرهنگ‌سازمانی برابر، از راهکارهای اساسی برای تقویت موقعیت زنان در بازار کار است. نظارت و فشار از سوی سازمان‌های مردم‌نهاد و تشویق آن‌ها به مشارکت فعال، می‌تواند به بهبود شرایط کاری و حمایت از زنان شاغل منجر شود. از همین رو نتایج این پژوهش با پژوهش چون مانیو و همکاران (۲۰۲۲) همخوانی و هم‌راستا است.

نظارت و ارزیابی مستمر در مدل حکمرانی خوب با رویکرد عدالت جنسیتی شامل سه مضمون پایه می‌باشد: نهادهای نظارتی قوی و کارآمد، سیستم ارزیابی اثربخش، سیستم گزارش دهی اثربخش. ایجاد سازمان‌های نظارتی مستقل و نهادهای قوی و کارآمد، از اولین گام‌ها در راستای تضمین اجرای مؤثر سیاست‌ها و برنامه‌ها در حوزه حقوق زنان است. این نهادها باید قادر به ارزیابی و نظارت بر عملکرد دستگاه‌های اجرایی و اجرای قوانین و مقررات مربوط به عدالت جنسیتی باشند. ارزیابی مستمر سیاست‌ها و برنامه‌ها و تدوین گزارش‌های دوره‌ای می‌تواند به شفاف‌سازی اقدامات انجام‌شده و تأثیر آن‌ها بر وضعیت زنان شاغل کمک کند. انتشار عمومی گزارش‌ها و نتایج ارزیابی، ایجاد سیستم‌های شفاف برای

فرایندهای کاری مؤثر برای افزایش هم‌افزایی در پیگیری اهداف مربوط به عدالت جنسیتی و حقوق زنان شود. گردآوری داده‌های جنسیتی و ایجاد شاخص‌های ارزیابی، ابزارهای مهمی برای سنجش و نظارت بر پیشرفت‌ها در تحقق عدالت جنسیتی به شمار می‌آیند. تشویق رسانه‌ها به نظارت بر گزارش‌دهی و اطلاع‌رسانی می‌تواند به افزایش آگاهی عمومی و تقویت نهادهای نظارتی در راستای حمایت از زنان شاغل و تحقق عدالت جنسیتی در جامعه کمک کند.

سیاسگزاری

نویسنده مقاله بر خود لازم می‌داند که از کلیه افرادی که در انجام پژوهش محقق را همراهی کردند، تشکر و قدردانی نماید.

حضور داشته باشند و مسئولیت‌های خانوادگی خود را نیز مدیریت کنند.

حمایت از مشاغل خانگی و شبکه‌های زنان و تشکل‌های کارگری نیز از دیگر اقدامات لازم برای تقویت موقعیت زنان در جامعه است. این حمایت‌ها می‌تواند به توانمندسازی زنان سرپرست خانوار و ارتقاء سطح سلامت و کیفیت زندگی آن‌ها کمک کند. در نهایت، تخصیص بودجه کافی برای توسعه زیرساخت‌ها و تأمین خدمات بهداشتی، می‌تواند زمینه‌ساز تحقق عدالت جنسیتی و حکمرانی خوب در ایران باشد. تشکیل کمیته‌ها و کارگروه‌های مشترک، تعیین نهادهای هماهنگ‌کننده و تدوین تفاهم‌نامه‌های همکاری می‌تواند بستر لازم را برای همکاری مؤثر بین بخش‌های مختلف دولتی و خصوصی فراهم آورد. ایجاد سامانه‌های اطلاعاتی مشترک و استفاده از فناوری‌های نوین جهت تسهیل همکاری، به بهبود ارتباطات و هماهنگی‌ها بین نهادها کمک خواهد کرد. این اقدامات می‌تواند منجر به برنامه‌ریزی مشترک و تدوین

References

- Attride-Stirling, J. (2001). Thematic networks: an analytic tool for qualitative research. *Qualitative research*, 1(3), 385-405. <https://doi.org/10.1177/146879410100100307>
- Biswas, R., Jana, A., Arya, K., & Ramamritham, K. (2019). A good-governance framework for urban management. *Journal of Urban Management*, 8(2), 225-236. <https://doi.org/10.1016/j.jum.2018.12.009>
- Borbor, Z., Zarean, M., & Ahmadi, N. (2023). A systematic review of gender justice studies in Iran. *The Women and Families Cultural-Educational*, 3, 129-154. (In Persian) DOR: 20.1001.1.26454955.1402.18.64.6.4
- Carcaba, A., Gonz_alez, E., Ventura, J., & Arrondo, R. (2017). How does good governance relate to quality of life? *Sustainability*, 9(4), 631. <https://doi.org/10.3390/su9040631>
- Cárcaba, A., Arrondo R.B., & González, E. (2022). Does good local governance improve subjective well-being?. *European Research on Management and Business Economics*, 28(2). <https://doi.org/10.1016/j.iedeen.2021.100192>
- Cook, R. J. (Ed.). (2023). *Frontiers of gender equality: transnational legal perspectives*. University of Pennsylvania Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctv2sck6z6>
- Croft, F., Breakey, H., Voyer, M., Cisneros-Montemayor, A., Issifu, I., Solitei, M., ... & Pouponneau, A. (2024). Rethinking blue economy governance—A blue economy equity model as an approach to operationalise equity. *Environmental Science & Policy*, 155, 103710. <https://doi.org/10.1016/j.envsci.2024.103710>
- Hatipoğlu-Aydın, D., & Aydın, M. B. (2016). The gender of justice system: Women's access to justice in Turkey. *International Journal of Law, Crime and Justice*, 47, 71-84.-84. <http://dx.doi.org/10.1016/j.ijlcrj.2016.08.002>
- Ismail, N. S. A., & Arshad, R. (2013). Good governance practices: women participation and gender mainstreaming. *Journal of Governance and Development*, 9, 187-211.
- Jindra, C., & Vaz, A. (2019). Good governance and multidimensional poverty: A comparative analysis of 71 countries. *Governance*, 32(4), 657-675. DOI:10.1111/gove.12394
- Kouwos, M. (2015). Enhancing Gender Equality, Good Governance and Citizenship in Cameroon. *Good Governance and Citizenship in Cameroon (October 6, 2015)*.
- Law, E. A., Bennett, N. J., Ives, C. D., Friedman, R., Davis, K. J., Archibald, C., & Wilson, K. A. (2018). Equity trade offs in conservation decision making. *Conservation Biology*, 32(2), 294-303. <https://doi.org/10.1111/cobi.13008>
- Madadi, N., Tohidfam, M., Abolhassan Shirazi, H., & Mahmoudi, M. (2021). Study of indicators

- of good governance (rule of law and accountability) in Iran during the years 2005-2021. *Islamic Revolution Approach*, 15(57). 61-84. (In Persian) Dor: [20.1001.1.20083777.1400.15.57.4.1](https://doi.org/10.1001.1.20083777.1400.15.57.4.1)
- Mkandawire, T. (2005). *African intellectuals: Rethinking politics, language, gender and development*. Zed Books.
- Mohsen Niazi, M., Farhadian, A., Ayouzi, F., & Khoshtayani, F. (2023). Designing the Pattern and Dimensions of Gender Inequality using a Meta-Thythesis Approach. *Ferdowsi University of Mashhad Journal of social sciences*, 20(4), 105-137. (In Persian) <https://doi.org/10.22067/social.2023.82884.1363>
- Munive, A., Donville, J., & Darmstadt, G. L. (2023). Public leadership for gender equality: A framework and capacity development approach for gender transformative policy change. *EClinicalMedicine*, 56. DOI: [10.1016/j.eclinm.2022.101798](https://doi.org/10.1016/j.eclinm.2022.101798)
- Nematollahi, H., & Kazemi, F. (2024). Gender Justice and Good Governance in Iran Compared to the European Union and the Middle East. *Legal Studies*, 4(37), 179-208. (In Persian)
- Nik Mahmud, N. A. K. (2013). Good governance and the rule of law. *UUM Journal of Legal Studies*, 2013(4), 1-31. DOI:[10.32890/uumjls.4.2013.4559](https://doi.org/10.32890/uumjls.4.2013.4559)
- OECD (2017). *Building an Inclusive Mexico: Policies and Good Governance for Gender Equality*. OECD Publishing, Paris. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264265493-en>
- OECD (2019). *Fast Forward to Gender Equality: Mainstreaming, Implementation and Leadership*. OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/g2g9faa5-en>
- Pradhan, R. p., & Sanya, S. (2011). Good governance and human development: Evidence form Indian States. *Journal of Social and Development Science*, 1(1), 1-8. <https://doi.org/10.22610/jsds.v1i1.622>
- Salimi, N., & Kazemi, H. (2021). Discourses and Narratives of Gender Justice Policy-making in Iran: Investigating the Causes and Directions of the Multiplicity of Programs and Policies. *Women in Development and Politics*, 19(2), 269-304. (In Persian) <https://doi.org/10.22059/jwdp.2021.318461.1007957>
- Salimi, N., Kazemi, H., Sadeghi, S., & Shakeri, T. (2019). Discourse analysis, a framework for identifying the characteristics of gender justice policymaking in Iran. *Quarterly Journal of Gender and Family Studies*, 7(2), 62-100. (In Persian) DOR: [20.1001.1.25381938.1398.7.2.3.3](https://doi.org/10.1001.1.25381938.1398.7.2.3.3)
- Sharifi, A. Fathi, S., & Safiri, K. (2021). Qualitative content analysis of parliament acts with a focus on women(1376-1379). *Journal of Women and Society*, 13(50), (In Persian) DOI: [10.30495/jzv.2022.26375.3406](https://doi.org/10.30495/jzv.2022.26375.3406)
- Statistical Center of Iran. (2024). *Results of the Labor Force Survey*. Summer 1403. (In Persian)
- World Economic Forum. (2024). Global Gender Gap Report 2024. [Global Gender Gap Report 2024 | World Economic Forum](https://www.weforum.org/reports/global-gender-gap-report-2024)